

Na spisku potpisnika saglasnosti Rio Tintu na istraživanja litijuma u dolini reke Jadar nalaze se političari iz gotovo svih vladajućih garnitura od 2004, od zamenika ministara Đorđa Mihailovića i Dejana Rakovića do samih ministara Aleksandra Popovića, Petra Škundrića, Milana Bačevića i Aleksandra Antića. Za razliku od jeftinih izjava, ovakve odluke mogu biti izuzetno skupe i štetne.

Zorana Mihajlović nije slučajno postavljena za novu ministarsku rudarstva i energetike. Dok je bila na čelu ministarstva građevine gotovo preko noći donesen je Prostorni plan posebne namene za područje rudnika litijuma, a da su pri tom zanemareni (preskočeni) viši planski akti poput Prostornog plana Srbije, Generalnog urbanističkog plana grada Loznice i Prostornog plana grada Loznice. Treba naglasiti i da je država ovom projektu dala status nacionalnog značaja i na taj način izbegla izjašnjavanje meštana, praktično se stavljajući na stranu kompanije Rio Tinto. Boraveći u Loznici u junu mesecu predsednik Vučić je hteo „iz kože da iskoči“ zato što projekat kasni, da bi samo par meseci kasnije nakon protesta građana izjavio da protestuju oni koji su Rio Tinto doveli u Srbiju. Neće biti da je baš tako... Državni vrh nije jedini koji radi o glavi građana zapadne Srbije, pokazalo je istraživanje Podrinjskog antikorupcijskog tima - PAKT. U proteklih par godina Rio Tinto je Rudarsko-geološkom fakultetu uplatio 100,5 miliona dinara, od čega preko milion dinara donacija. Sa stanovišta meštana u dolini Jadra i zapadne Srbije sporno je to što bi u slučaju ekoloških incidenata veštačenje vršio upravo ovaj državni fakultet. Na spisku Rio Tinta poslednjih par godina pojavljuju se i Mašinski fakultet sa 12,05 miliona; Građevinski fakultet sa 10,28; Zavod za javno zdravlje Beograd sa 13,19 miliona dinara. Sva tri fakulteta odbijaju da dostave dokumentaciju o izvršenim uslugama prema RT, kao i Republički geodetski zavod kome je u nekoliko navrata uplaćeno 1.437.112 rsd za takse za izdavanje podataka, kopija planova i listova nepokretnosti. U epilogu, meštani doline Jadra dobijaju zbirna rešenja o prenameni svog poljoprivrednog i šumskog zemljišta u građevinsko. Pored toga što u narednom periodu ne smeju sejati bilo kakve kulture na „građevinskom“ zemljištu, meštani upozoravaju i da sada na ove skuplje (građevinske) parcele očekuju i mnogo veće poreze. Pored već navedenih pritisaka, kompanija Rio Tinto angažovala je i advokatsku kancelariju Dilojte tuš iz koje kontaktiraju građane oko prodaje parcela suptilno preteći eksproprijacijom ukoliko ne pristanu na ponuđene uslove.

Punih 15 godina Rio Tinto uspešno fingira javne konsultacije sa građanima, Srbija radi na razgradnji svojih institucija, pa smo sada u situaciji da rudarskog giganta, jačeg od mnogih država, nema ko da kontroliše. Srbija trenutno ima pet rudarskih inspektora, a sudeći po obimu projekta rudnika litijuma teško da bi ih i 10 bilo dovoljno samo za kontrolu Rio Tinta. Naime, javnost i dalje ne zna životni vek ovog rudnika, a nepoznat je i njegov kapacitet, od

koga zavisi ekonomska opravdanost eksploatacije i procena njegovog uticaja na životnu sredinu.

Kada je u pitanju javni interes, država Srbija će uložiti značajna sredstva građana u izgradnju dela puta Loznica-Valjevo u dužini od 13,4 km i prugu Loznica-Valjevo u dužini od oko 80 km. Ova druga investicija izaziva blagu nelagodu, jer je do sada dva puta započeta gradnja pruge bila prekinuta sa dva svetska rata. Nezvanične projekcije govore da će kompanija Rio Tinto od rudnika litijuma ostvarivati godišnji neto prihod od oko 152 miliona evra. U tom slučaju nivo naknade za korišćenje mineralnog resursa iznosio bi oko 7,6 miliona evra godišnje, pod uslovom da korporacija prikaže realan neto prihod i da država bude u stanju da to kontroliše i naplati. Trenutno, u Srbiji niko osim NIS-a (3% od neto prihoda) ne plaća naknadu za korišćenje mineralnih sirovina. Toliko o institucijama sistema, rudnoj renti i javnom interesu. Naplata poreza na profit od 15% iznosila bi 23 miliona evra godišnje, takođe pod uslovom da kompanija ne prikaže profit kao znatno manji. Projekat „Jadar“ je za kompaniju Rio Tinto sigurno isplativ, jer će za prvih 10 godina rada izvući iz Srbije oko 4 milijarde evra, pa je sasvim jasno čiji je interes ovde u pitanju – javni sigurno ne.

Dakle, projekat „Jadar“ sigurno nije razvojni i projekat od nacionalnog interesa, jer kompanija u svakom trenutku može napustiti rudnik bez ikakvih obaveza sanacije devastiranog prostora koji će biti mnogo veći od najavljenih 2.000 hektara. Meštani doline Jadra traže da im država dopusti proizvodnju zdrave hrane, preko potrebnog stajnjaka i sadnica za pošumljavanje, važnih u sistemu vodoprivrede kao preventivnog dela sistema zaštite od bujičnih poplava.

Poslednji je trenutak da se kao društvo otrgnemo iz stiska visoke državne korupcije i shvatimo da nastupa doba nestašica pitke vode i poljoprivrednog zemljišta. I jedno i drugo građani doline Jadra i zapadne Srbije gube izgradnjom rudnika. Jer je tako neko „gore“ odlučio.

Izvor: pescanik.net